

Modeling Marital Adjustment Based on Moral Integrity and Spirituality with the Mediating Role of Cognitive Flexibility in Married Women

1. Emad Ahmadi^{ORCID}: PhD Student, Department of Psychology, Central Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran

2. Marjan Jafari Roshan^{ORCID}*: Assistant Professor, Department of Psychology, Central Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran

3. Ahmad Basri^{ORCID}: Assistant Professor, Department of Psychology, Tehran Branch, Imam Hossein (AS) University, Tehran, Iran

*Corresponding Author's Email Address: marjan.jafariroshan@gmail.com

Abstract:

Objective: This study aimed to examine a model of marital adjustment in married women based on moral integrity and spirituality, with the mediating role of cognitive flexibility.

Methods and Materials: The research employed an applied, correlational design. The statistical population included married female students aged 18 to 35 residing in Tehran. A total of 456 participants were selected using convenience sampling based on inclusion criteria and completed online questionnaires. The measurement tools included the Dyadic Adjustment Scale (Spanier, 1986), Moral Commitment Scale (Jafari Roshan, 2016), Spirituality Scale (Sharifi et al., 2013), and Cognitive Flexibility Inventory (Dennis & Vander Wal, 2010). Data analysis was conducted using Pearson correlation and Structural Equation Modeling via AMOS 24.

Findings: The findings revealed that both moral integrity and spirituality had significant positive direct effects on marital adjustment. Cognitive flexibility also showed a significant direct effect on marital adjustment. Moreover, spirituality had only a direct effect, whereas moral integrity also had a significant indirect effect via cognitive flexibility. The structural model exhibited good fit indices, and the combination of predictors accounted for 59% of the variance in marital adjustment.

Conclusion: The study concludes that spirituality, moral integrity, and cognitive flexibility play crucial roles in explaining marital adjustment. These variables, through both direct and indirect pathways, enhance marital satisfaction and stability. Reinforcing these factors in psychological and family counseling interventions can improve couple relationships and overall marital health.

Keywords: Marital adjustment, spirituality, moral integrity, cognitive flexibility, married women

Received: 16 March 2025

Revised: 3 May 2025

Accepted: 14 May 2025

Published: 18 October 2025

Copyright: © 2025 by the authors.

Published under the terms and conditions of Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0

International (CC BY-NC 4.0) License.

How to Cite: Ahmadi, E., Jafari Roshan, M., & Basri, A. (2025). Modeling Marital Adjustment Based on Moral Integrity and Spirituality with the Mediating Role of Cognitive Flexibility in Married Women. *Quarterly of Experimental and Cognitive Psychology*, 2(3), 1-17.

مدل سازگاری زناشویی بر اساس درستکاری اخلاقی و معنویت با میانجی‌گری انعطاف‌پذیری شناختی در زنان متأهل

۱. عماد احمدی^{ID}: دانشجوی دکتری، گروه روان‌شناسی، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

۲. مرجان جعفری روشن^{ID*}: استادیار، گروه روان‌شناسی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران مرکزی، تهران، ایران، ایمیل: (نویسنده مسئول)

۳. احمد باصری^{ID}: استادیار، گروه روان‌شناسی، واحد تهران، دانشگاه جامع امام حسین (ع)، تهران، ایران

*پست الکترونیک نویسنده مسئول: marjan.jafariroshan@gmail.com

چکیده

هدف: هدف پژوهش حاضر بررسی مدل سازگاری زناشویی در زنان متأهل بر پایه درستکاری اخلاقی و معنویت با میانجی‌گری انعطاف‌پذیری شناختی است.

مواد و روش: این مطالعه توصیفی-همبستگی از نوع کاربردی بود و جامعه آماری آن را زنان متأهل دانشجوی ساکن شهر تهران در بازه سنی ۱۸ تا ۳۵ سال تشکیل دادند. از روش نمونه‌گیری در دسترس استفاده شد و ۴۵۶ نفر با تکمیل پرسشنامه‌ها در پژوهش مشارکت داشتند. ابزارهای گردآوری داده شامل پرسشنامه‌های سازگاری زناشویی اسپانیر (۱۹۸۶)، التزام به اخلاق جعفری روشن (۱۳۹۵)، معنویت شریفی و همکاران (۱۳۹۲)، و انعطاف‌پذیری شناختی دنیس و وندورال (۲۰۱۰) بودند. داده‌ها با استفاده از همبستگی پیرسون و مدل معادلات ساختاری (۲۴ AMOS) تحلیل شدند.

یافته‌ها: یافته‌ها نشان دادند که ضرایب مسیر مستقیم بین درستکاری اخلاقی و معنویت با سازگاری زناشویی مثبت و معنادار بودند. همچنین، انعطاف‌پذیری شناختی نیز رابطه مثبت و معناداری با سازگاری زناشویی داشت. معنویت تنها تأثیر مستقیم معنادار بر سازگاری زناشویی داشت، در حالی که درستکاری اخلاقی از طریق میانجی‌گری انعطاف‌پذیری شناختی نیز اثرگذاری معناداری نشان داد. مدل ساختاری نهایی دارای شاخص برازش مناسب بود و نشان داد که ۵۹ درصد از واریانس سازگاری زناشویی توسط متغیرهای پژوهش تبیین می‌شود.

نتیجه‌گیری: نتایج پژوهش نشان می‌دهد که معنویت، درستکاری اخلاقی و انعطاف‌پذیری شناختی نقش تعیین‌کننده‌ای در تبیین سازگاری زناشویی ایفا می‌کنند. این متغیرها از طریق مسیرهای مستقیم و غیرمستقیم می‌توانند رضایت و پایداری زناشویی را تقویت کنند. تقویت این مؤلفه‌ها در مداخلات روانشناختی و مشاوره‌های خانواده می‌تواند به بهبود روابط زوجین منجر شود.

کلیدواژگان: سازگاری زناشویی، معنویت، درستکاری اخلاقی، انعطاف‌پذیری شناختی، زنان متأهل

نحوه استناددهی: احمدی، عماد، جعفری روشن، مرجان، باصری، احمد. (۱۴۰۴). مدل سازگاری زناشویی براساس درستکاری اخلاقی و معنویت با میانجی‌گری انعطاف‌پذیری شناختی در زنان متأهل. فصلنامه روانشناسی تجربی و شناختی، ۲(۳)، ۱۷-۱.

تاریخ دریافت: ۲۶ اسفند ۱۴۰۳

تاریخ بازنگری: ۱۳ اردیبهشت ۱۴۰۴

تاریخ پذیرش: ۲۴ اردیبهشت ۱۴۰۴

تاریخ انتشار: ۲۶ مهر ۱۴۰۴

مجوز و حق نشر: © ۱۴۰۴ تمامی حقوق انتشار این مقاله متعلق به نویسنده است. انتشار این مقاله به صورت دسترسی آزاد مطابق با گواهی (CC BY-NC 4.0) صورت گرفته است.

Extended Abstract

Introduction

Marital adjustment is one of the most complex and multidimensional constructs in the domain of interpersonal relationships and family psychology. It reflects the degree to which partners in a marital relationship experience satisfaction, harmony, and effective coping with daily and long-term challenges. Numerous psychological, moral, and spiritual variables have been examined as predictors of marital adjustment, especially in recent decades, with growing interest in how individual dispositions and inner strengths affect the quality of intimate relationships. Scholars increasingly recognize that moral values and spiritual frameworks shape not only individual well-being but also interpersonal harmony in marriage (Aman et al., 2019; Mahdavian & Shahinvar, 2023).

Spirituality, as a core component of identity and coping, has been extensively studied in relation to marital outcomes. It provides individuals with existential meaning, emotional resilience, and moral direction, all of which are important in managing marital conflicts and maintaining intimacy (Hage, 2006; Wondimu & Zeleke, 2024). Empirical studies have demonstrated that spiritual orientation and religious practices are significantly associated with higher marital satisfaction and adjustment (Bedir Akpınarlı & Eryücel, 2024; Pandya, 2022). Spiritual couples often exhibit stronger emotional bonding, forgiveness, and conflict resolution, which contribute to sustained marital stability (Mirghafourvand et al., 2019; Schramm et al., 2012).

In addition to spirituality, moral integrity—defined as adherence to ethical principles such as honesty, fairness, and responsibility—has been proposed as a key element in predicting interpersonal harmony and trust in marital relationships. Couples who internalize moral values tend to show more empathy, reduced hostility, and a greater commitment to shared goals (Ghaderi et al., 2021; Naimati & Nasrollahi, 2018). Research confirms that ethical behaviors, such as trustworthiness and avoidance of

manipulation, play a central role in fostering emotional safety and cooperative conflict management (Behboodi et al., 2020; Greenberg & Goldman, 2017).

Another significant factor that may influence marital adjustment is cognitive flexibility—the capacity to perceive multiple perspectives, generate alternative solutions, and adaptively regulate one's thinking in the face of interpersonal or situational complexity. Cognitive flexibility facilitates constructive responses to relational stressors and promotes adaptive problem-solving within couples (Okur et al., 2025; Shareh & Eshaghi Sani, 2019). Recent research supports that individuals with higher cognitive flexibility experience greater satisfaction and less conflict in marriage due to their adaptive communication and emotional regulation (O'Rourke, 2005; Shahabi et al., 2020).

Despite these individual associations, few studies have integrated spirituality, moral integrity, and cognitive flexibility into a unified explanatory model of marital adjustment. Furthermore, the mediating role of cognitive flexibility in linking spirituality and moral values to marital outcomes remains understudied. Some evidence suggests that ethical and spiritual orientations enhance adaptive cognitive functioning, which in turn fosters greater marital harmony (Priyadharshini & Gopalan, 2019; Yeganeh & Shaikhmahmoodi, 2013). This study therefore sought to fill this research gap by modeling the predictive effects of moral integrity and spirituality on marital adjustment, mediated by cognitive flexibility in a sample of married women.

Methods and Materials

The present study employed a descriptive-correlational design within the framework of structural equation modeling. The statistical population consisted of married female students aged 18 to 35 residing in Tehran. Participants were selected through convenience sampling, with inclusion criteria including both newly married (1–4 years without children) and more experienced mothers (5+ years of marriage with children). A total of 456 women completed online questionnaires measuring marital

adjustment (Dyadic Adjustment Scale by Spanier), moral integrity (Jafari Roshan), spirituality (Sharifi et al.), and cognitive flexibility (Dennis and Vander Wal). Data were analyzed using SPSS 21 and AMOS 24 for structural modeling.

Findings

The results showed that the mean age of participants was 30.27 years ($SD = 4.86$), and the mean marriage duration was 5.05 years ($SD = 2.49$). Descriptive statistics and Pearson correlations indicated significant positive relationships among spirituality, moral integrity, cognitive flexibility, and various dimensions of marital adjustment. All variables showed acceptable skewness and kurtosis indices, confirming normal distribution. Multicollinearity tests showed that tolerance and VIF values were within acceptable ranges.

Measurement model analysis demonstrated good fit indices after minor modifications, including a covariance between error terms of related indicators. All factor loadings were significant and above the minimum acceptable threshold. In the structural model, moral integrity ($\beta = 0.457$, $p < .001$) and spirituality ($\beta = 0.348$, $p < .001$) had significant total effects on marital adjustment. Cognitive flexibility also had a strong direct effect on marital adjustment ($\beta = 0.409$, $p < .001$). The indirect effect of moral integrity on marital adjustment through cognitive flexibility was significant ($\beta = 0.174$, $p < .001$), while the indirect effect of spirituality was not.

Overall, the model accounted for 59% of the variance in marital adjustment ($R^2 = .59$), indicating a strong explanatory power. These results support the hypothesized mediational model, particularly regarding the role of cognitive flexibility as a partial mediator between moral integrity and marital adjustment.

Discussion and Conclusion

The findings of this study provide empirical support for the role of moral integrity, spirituality, and cognitive flexibility in explaining marital adjustment in women. Specifically, both moral integrity and spirituality were found

to have significant direct effects on marital adjustment. This confirms the theoretical expectation that internalized value systems—whether ethical or spiritual—serve as important psychological resources in maintaining relational harmony. The finding that moral integrity also exerted an indirect effect via cognitive flexibility suggests that ethically grounded individuals are more capable of cognitively adapting to marital challenges, which enhances overall adjustment.

These results align with previous studies which emphasize the role of spirituality and religious commitment in promoting marital satisfaction and reducing emotional volatility. Spiritual frameworks help individuals to find meaning in hardship, show forgiveness, and regulate negative emotions—all of which contribute to relational stability. Similarly, couples who act in accordance with ethical principles are more likely to experience trust, emotional safety, and satisfaction in their marriage.

The strong positive effect of cognitive flexibility on marital adjustment observed in this study highlights the importance of adaptive thinking in navigating complex relational dynamics. When individuals can generate alternative interpretations and consider their partner's viewpoint, they are better equipped to manage conflict and foster intimacy. Moreover, the partial mediation by cognitive flexibility between moral integrity and marital adjustment indicates that cognitive skills may be an essential mechanism through which ethical values translate into behavioral and emotional adaptability within marriage.

However, the lack of a significant mediating effect of cognitive flexibility between spirituality and marital adjustment may suggest that spirituality impacts marital relationships through more direct emotional or behavioral routes—such as enhanced compassion, purpose, or spiritual intimacy—rather than via cognitive reappraisal processes. It is also possible that spirituality fosters marital adjustment through other mediators not captured in the present model, such as emotional regulation, religious coping, or shared belief systems.

In sum, the study proposes an integrated model in which spiritual and moral values, alongside cognitive flexibility, jointly contribute to marital harmony. The findings support the application of strength-based and value-oriented approaches in marital counseling and education, particularly

among women in early and mid-stage marriages. Future research should expand on this model by including longitudinal designs, diverse populations, and alternative mediators to further elucidate the pathways through which internal psychological resources influence marital dynamics.

مقدمه

است که می‌تواند بنیان‌های رابطه‌ای امن و سالم را تقویت کند (Ghaderi

2018; Naimati & Nasrollahi, 2021; et al.). زوجینی که از سطح بالایی از درستکاری اخلاقی برخوردارند، در مواجهه با تعارضات زناشویی، توان بیشتری در خودتنظیمی و حفظ آرامش نشان می‌دهند، که این موضوع می‌تواند به کاهش رفتارهای پرخاشگرانه و افزایش همدلی و تعامل مثبت بینجامد (Behboodi et al., 2020; Salimi et al., 2016).

از سوی دیگر، نقش عوامل شناختی مانند انعطاف‌پذیری شناختی در میانجی‌گری تأثیر معنویت و اخلاق بر سازگاری زناشویی، موضوعی است که کمتر مورد توجه پژوهش‌ها قرار گرفته است. انعطاف‌پذیری شناختی، به عنوان توانایی فرد برای انطباق ذهنی با شرایط جدید، تفسیر چندگانه از رویدادها، و ایجاد راه‌حل‌های جایگزین، در ارتقای تعاملات میان‌فردی و کاهش تعارضات زناشویی نقش بسزایی دارد (Okur et al., 2025; Shahabi et al., 2020). افرادی که انعطاف‌پذیری شناختی بالایی دارند، در مواجهه با مسائل زناشویی، رفتارهای سنجیده‌تری از خود نشان می‌دهند، که این موضوع می‌تواند رضایت، صمیمیت و تعامل سازنده‌تری را در روابط زوجین تقویت کند (O'Rourke, 2005; Shareh & Eshaghi Sani, 2019).

پژوهش‌های پیشین نیز مؤید این مسئله‌اند که همبستگی قابل توجهی بین مؤلفه‌های معنویت و سازگاری زناشویی وجود دارد. به عنوان نمونه، مطالعه‌ای در بین زنان ایرانی نشان داد که باورهای معنوی با سطح بالاتری از سازگاری و رضایت زناشویی همراه است (Jalil & Muazzam, 2013; Yeganeh, 2013; Shaikhmahmoodi, 2013). همچنین پژوهش دیگری گزارش کرد که جهت‌گیری دینی، نقش میانجی‌گرانه‌ای میان کیفیت ارتباطی زوجین و سازگاری آن‌ها ایفا می‌کند (Rasouli & Soltani Gerd Faramarz, 2015; Sadeghi et al., 2012). این یافته‌ها با الگوی شناختی-اجتماعی

سازگاری زناشویی، به عنوان یکی از شاخص‌های اساسی در کیفیت زندگی مشترک، مفهومی چندبعدی است که تحت تأثیر متغیرهای روان‌شناختی، اجتماعی، اخلاقی و معنوی قرار دارد. این سازگاری، بازتابی از چگونگی مدیریت تعاملات، حل تعارض‌ها، و دستیابی به رضایت مشترک در زندگی زناشویی است. در سال‌های اخیر، با افزایش تنش‌ها، فشارهای روانی و اجتماعی، و تغییر سبک‌های زندگی، توجه به عوامل موثر بر سازگاری زناشویی بیش از پیش اهمیت یافته است. مطالعات متعددی به بررسی ابعاد مختلف این سازگاری پرداخته‌اند و نشان داده‌اند که متغیرهایی مانند باورهای مذهبی، هوش هیجانی، سبک‌های مقابله‌ای، و جهت‌گیری ارزشی می‌توانند در میزان رضایت و سازگاری زناشویی نقش تعیین‌کننده داشته باشند (Abasi et al., 2010; Basharat et al., 2006).

یکی از عوامل برجسته در تحلیل سازگاری زناشویی، معنویت است. معنویت به عنوان یک منبع درونی و پایدار می‌تواند با فراهم کردن چارچوبی برای معنا بخشی به زندگی، افزایش تحمل، بخشش، و تاب‌آوری، نقش مهمی در روابط صمیمانه زوجین ایفا کند (Hage, 2006; Pandya, 2022). پژوهش‌ها نشان داده‌اند که افراد با سطح بالای معنویت، رضایت بیشتری از زندگی زناشویی دارند و در مقابله با بحران‌ها عملکرد بهتری نشان می‌دهند (Mahdavian & Shahinvar, 2023; Mirghafourvand et al., 2019). همچنین، معنویت از طریق افزایش تعهدات اخلاقی، انسجام ارزشی و تقویت اعتماد متقابل، می‌تواند زمینه‌ساز ارتقاء کیفیت رابطه زوجین باشد (Aman et al., 2019; Wondimu & Zeleke, 2024).

در کنار معنویت، متغیر درستکاری اخلاقی نیز به عنوان عامل مهمی در روابط میان‌فردی، به ویژه روابط زناشویی، شناخته شده است. درستکاری اخلاقی ناظر بر صداقت، تعهد، مسئولیت‌پذیری و پرهیز از ظلم و دروغ‌گویی

که معتقد است عوامل شخصیتی و روانی از طریق فرآیندهای شناختی بر رفتارهای بین فردی تأثیر می‌گذارند، همخوانی دارد (Johnson, 2014).

از منظر روان‌شناسی خانواده نیز، تأکید زیادی بر نقش رفتارهای اخلاقی و معنوی در حفظ سلامت روابط زوجین شده است. گرینبرگ در چارچوب درمان هیجان‌محور زوجین بیان می‌کند که معنویت می‌تواند به عنوان عاملی آرامش‌بخش، از شدت هیجانات منفی در تعارضات زناشویی بکاهد و راه را برای گفت‌وگوهای سازنده باز کند (Greenberg & Goldman, 2017). همچنین، نظریه خودتعیین‌گری (SDT) نیز بر نیازهای اساسی روان‌شناختی از جمله خودمختاری، ارتباط و شایستگی تأکید دارد و معتقد است که معنویت و اخلاق می‌توانند از طریق تقویت این نیازها، رضایت زناشویی را افزایش دهند (Priyadharshini & Gopalan, 2019).

افزون بر این، یافته‌های پژوهش‌های داخلی نیز نشان می‌دهد که پایبندی‌های اخلاقی و اعتقادی با سازگاری و رضایت زناشویی رابطه مستقیم دارند. برای نمونه، پژوهش‌هایی نشان داده‌اند که رشد اخلاقی، ادراک حمایت اجتماعی و هوش معنوی از پیش‌بینی‌کننده‌های مثبت در زمینه سازگاری زناشویی به‌شمار می‌آیند (Chahrevari et al., 2018; Parameswari, 2016). از سوی دیگر، عوامل جمعیت‌شناختی مانند سن ازدواج، میزان تحصیلات، و نوع شغل نیز می‌توانند در تعامل با این مؤلفه‌ها، نقش تعدیل‌گر ایفا کنند (Ahmad et al., 2010; Tahmasebi et al., 2016).

در عین حال، مطالعات تطبیقی بین‌فرهنگی نیز نشان داده‌اند که نقش معنویت و اخلاق در فرهنگ‌های مختلف متفاوت است. برای مثال، در پژوهشی با تمرکز بر ترکیه، مشخص شد که معنویت و سبک ارتباطی خانواده تأثیر قابل‌توجهی بر شادکامی و سازگاری زناشویی دارد (Okur et al., 2025). در مطالعات انجام شده در کشورهای آفریقایی نیز تأکید شده که

الگوهای ارتباطی، عوامل مذهبی و ارزش‌های مشترک نقش مهمی در تبیین سطح سازگاری زوجین ایفا می‌کنند (Onabamiro et al., 2017).

با وجود یافته‌های موجود، هنوز در ادبیات پژوهش، کاستی‌هایی در بررسی همزمان عوامل معنوی، اخلاقی و شناختی در چارچوب ساختاری سازگاری زناشویی مشاهده می‌شود. بیشتر مطالعات بر یک یا دو متغیر متمرکز شده‌اند و بررسی همزمان این سه عامل در چارچوبی یکپارچه کمتر مورد توجه قرار گرفته است (Bruno, 2009; Sadeghi et al., 2014). از این رو، پژوهش حاضر در پی پاسخ به این خلأ علمی است که آیا درستکاری اخلاقی و معنویت می‌توانند با نقش میانجی‌گری انعطاف‌پذیری شناختی، سازگاری زناشویی زنان متأهل را پیش‌بینی کنند؟

روش‌شناسی پژوهش

روش پژوهش فوق، از نظر هدف کاربردی و از نظر شیوه گردآوری اطلاعات، تحقیق توصیفی از نوع مبتنی بر مدل‌های همبستگی است. جامعه آماری پژوهش حاضر شامل تمام زنان متأهل دانشجو که بین ۱۸ تا ۳۵ سال دارند، و ساکن در شهر تهران بودند، که برای تعیین حجم نمونه از روش نمونه‌گیری در دسترس با توجه به ملاک‌های ورود به پژوهش از جمله (زنانی که یکسال تا چهار سال از ازدواجشان گذشته و بدون فرزند هستند، و زنانی که بیشتر از ۵ سال از ازدواجشان گذشته و دارای فرزند هستند، قرار داشتند). دعوت به پژوهش شدند، همچنین ۲۵۶ نفر به عنوان حجم نمونه از طریق پرس‌آنلاین پرسشنامه‌ها را تکمیل کردند.

پرسشنامه سازگاری زناشویی دوعضوی اسپانیر (D.A.S): این مقیاس توسط اسپانیر (۱۹۸۶) به منظور سازگاری بین زن و شوهر به کار می‌رود. قصد این مقیاس سنجش میزان سازگاری در میان ساختارهای دونفره می‌باشد. این مقیاس یک ابزار ۳۲ سوالی برای ارزیابی کیفیت رابطه زناشویی می‌باشد که برای چند هدف ساخته شده است. می‌توان با بدست آوردن کل نمرات، از

این ابزار برای اندازه گیری سازگاری کلی در رابطه زوجین استفاده کرد. تحلیل عامل نشان می‌دهد که این مقیاس چهار بعد را می‌سنجد که بدین قرارند: رضایت دونفری، همبستگی دونفری، توافق دونفری و ابراز محبت (۱۳۷۹). اسپانیلر (۱۹۸۶) پایایی این ابزار را در کل نمرات $0/96$ برآورده کرده است. پایایی کل مقیاس با آلفای کرانباخ $0/96$ از همسانی درونی قابل توجهی برخوردار است. همسانی درونی خرده مقیاس‌ها بین خوب تا عالی است: رضایت دونفری $= 0/94$ ، همبستگی دونفری $= 0/81$ ، توافق دونفری $0/90$ و ابراز محبت $= 0/83$ (ثناپی، ۱۳۷۹). این مقیاس در سال ۱۳۷۴ توسط آموزگار و حسین نژاد ترجمه و اجرا و در ایران هنجاریابی شده است. ضریب همبستگی بین نمرات زنان و شوهران طی دوبار اجرا در کل نمرات $0/86$ مقیاس فرعی اول $0/68$ ، مقیاس فرعی دوم $0/75$ مقیاس فرعی سوم $0/71$ و مقیاس فرعی چهارم $0/61$ بدست آمده است.

پرسشنامه التزام به اخلاق: این پرسشنامه توسط (جعفری روشن، ۱۳۹۵) هنجاریابی شده است. التزام به اخلاق در این آزمون عبارت است از میزان تقلید و پابندی به درستکاری اخلاقی است و شامل موضوعاتی، نظیر: امانتداری، اجتناب از ظلم و رعایت حقوق دیگران و صداقت می‌شود. این پرسشنامه شامل ۲۰ گویه می‌باشد که شامل چهار مولفه (امانت داری در حفظ آرامش دیگران، خودداری راسخ از ظلم و ناراستی و صداقت (۳ تا سوال) پایداری در حفظ انسانیت) همسانی درونی عامل‌های پرسشنامه التزام اخلاق شامل: امانت داری در حفظ آرامش دیگران $0/835$ ، خودداری راسخ از ظلم و ناراستی $0/712$ ، صداقت $0/277$ ، پایداری در حفظ انسانیت $0/609$ ، و همسانی درونی کل پرسشنامه، $0/849$ می‌باشد. شیوه نمره گذاری این پرسشنامه به شرح زیر است: براساس زیر نمره فرد در خرده مقیاس‌ها را باهم جمع بزنید و نمره مربوط به آن‌ها را محاسبه کنید. و بعد خرده مقیاس‌ها را باهم جمع و نمره کل را محاسبه کنید. به نرم مقوله‌ای در رابطه با نمره کل

توجه کنید: نمره ۵۹ به پایین (نمره Z کمتر از -۲) خیلی پایین، از ۶۰ تا ۶۹ (نمره Z بین -۱ تا -۲) پایین، از ۷۰ تا ۷۹ (نمره Z بین ۰ تا ۱) متوسط پایین، از ۸۰ تا ۹۰ (نمره Z بین ۱ تا ۲) متوسط بالا، ۹۱ و بالاتر (نمره Z بالاتر از ۲) بالا. **پرسشنامه معنویت:** اعتبار و روایی پرسشنامه معنویت با ۲۹ گویه در جامعه شهروندان شهر تهران و با تکیه بر ۳۸۲ نفر از ساکنین این شهر بررسی شده است. پرسشنامه هوش معنوی ناسل (۲۰۰۴) و هوش معنوی عبدالله زاده و همکاران (۱۳۷۸) به منظور بررسی روایی همگرای پرسشنامه معنویت در نظر گرفته شده است. برای تجزیه و تحلیل داده‌های پژوهش از روش روانسنجی کلاسیک بهره گرفته شد. اعتبار زیر مقیاس شناخت و تجربه من از ارتباط با خداوند $0/848$ ، مراقبت و حمایت خداوند $0/765$ ، تنظیم رفتارهای فرد در رابطه با خداوند $0/789$ ، درک از خدا، خود و جهان $0/72$ و رضایت از بودن در مسیر خداوند $0/751$ و اعتبار کل آزمون با استفاده از روش آلفای کرونباخ $0/936$ محاسبه شد. جهت بررسی روایی محتوا از متخصصان خواسته شد تا نظر خود را در این زمینه بیان کنند. با استفاده از روش تحلیل مولفه‌های اصلی روایی سازه آزمون بررسی شد بر این اساس پرسشنامه معنویت دارای ۵ زیر مقیاس شناخت و تجربه من از ارتباط با خداوند، مراقبت و حمایت خداوند، تنظیم رفتارهای فرد در رابطه با خداوند، درک از خدا، خود و جهان و رضایت از بودن در مسیر خداوند است. نتایج تحلیل عامل تاییدی این مدل را تایید نمود. روایی همگرای پرسشنامه معنویت با مقیاس هوش معنوی $0/69$ و با مقیاس هوش معنوی $0/77$ می‌باشد که در سطح $0/01$ معنادار است. نتایج بیانگر آن است که پرسشنامه‌ها مقوله معنویت را می‌سنجند. هنجار آزمون نیز براساس نمره تی و هنجار مقوله‌ای بررسی گردید.

پرسشنامه انعطاف پذیری شناختی (CFI-I): این پرسشنامه یک ابزار خودگزارش دهی کوتاه ۲۰ سؤالی است که دنیس و وندورال (۲۰۱۰)

ساخته‌اند و برای سنجش انعطاف‌پذیری شناختی که در موفقیت فرد برای چالش و جایگزینی افکار ناکارآمد با افکار کارآمدتر لازم است، به کار می‌رود. نمره‌گذاری آن بر اساس مقیاس ۷ درجه‌ای لیکرت از ۱ تا ۷ است که نمره بالاتر به معنای انعطاف‌پذیری شناختی بیش‌تر است. این ابزار سه جنبه انعطاف‌پذیری شناختی را می‌سنجد: میل به درک موقعیت‌های سخت به عنوان موقعیت‌های قابل کنترل؛ توانایی درک چندین توجیه جایگزین برای رویدادهای زندگی و رفتار انسان‌ها؛ توانایی ایجاد چندین راه حل جایگزین برای موقعیت‌های چالش برانگیز. این پرسش‌نامه در کار بالینی و غیربالینی و برای ارزیابی میزان پیشرفت فرد در ایجاد تفکر انعطاف‌پذیر به کار می‌رود. دنیس و وندرال (۲۰۱۰) در پژوهشی نشان دادند این پرسش‌نامه ساختار عاملی، روایی همگرا و روایی هم‌زمان مناسبی دارد این پژوهشگران نشان دادند دو عامل ادراک گزینه‌های مختلف و ادراک توجیه رفتار، یک معنی دارند و عامل کنترل به عنوان خرده مقیاس دوم در نظر گرفته شد. روایی هم‌زمان این پرسش‌نامه با پرسش‌نامه افسردگی بک برابر با ۰/۳۹- و روایی واگرایی آن با مقیاس انعطاف‌پذیری شناختی مارتین و رابین، ۰/۷۵ گزارش شده است. این پژوهشگران پایایی به روش آلفای کرونباخ را برای کل مقیاس، ادراک کنترل‌پذیری و ادراک گزینه‌های مختلف به ترتیب ۰/۹۱، ۰/۹۱ و ۰/۸۴ و با روش بازآزمایی به ترتیب ۰/۸۱، ۰/۷۵ و ۰/۷۷ به دست آوردند. شاره، فرمانی و سلطانی، ویژگی‌های روان‌سنجی این ابزار را در نمونه ایرانی بررسی کردند ضریب اعتبار بازآزمایی برای کل مقیاس ۰/۷۱ و برای خرده‌مقیاس‌های کنترل‌پذیری، ادراک گزینه‌های مختلف و ادراک توجیه رفتار به ترتیب ۰/۵۵، ۰/۷۲ و ۰/۵۷ به دست آمد. این پژوهشگران ضریب آلفای کرونباخ کل مقیاس را ۰/۹۰ و برای خرده‌مقیاس‌ها به ترتیب ۰/۸۷، ۰/۸۹ و ۰/۵۵ گزارش

کرده‌اند. همچنین پرسش‌نامه انعطاف‌پذیری شناختی از روایی عاملی، همگرا و هم‌زمان مطلوبی در ایران برخوردار است. در نسخه فارسی، برخلاف نسخه اصلی که تنها دو عامل را به دست داد، پرسش‌نامه انعطاف‌پذیری شناختی شامل سه عامل کنترل‌پذیری، ادراک گزینه‌های مختلف و ادراک توجیه رفتار است. روایی همگرای آن با پرسش‌نامه تاب‌آوری برابر با ۰/۶۷ و روایی هم‌زمان آن با پرسش‌نامه افسردگی بک برابر با ۰/۵۰- بود.

داده‌ها پس از تحلیل توصیفی مورد تحلیل همبستگی پیرسون و نیز جهت بررسی برازش مدل مفهومی از روش مدل معادلات ساختاری با استفاده از نرم افزارهای SPSS نسخه ۲۱ و AMOS نسخه ۲۴ استفاده گردید.

یافته‌ها

در پژوهش حاضر ۴۵۶ زن متأهل با میانگین و انحراف استاندارد سنی به ترتیب ۳۰/۲۷ و ۴/۸۶ سال شرکت کردند. میانگین و انحراف استاندارد مدت زمان سپری شده از ازدواج شرکت کنندگان به ترتیب برابر با ۵/۰۵ و ۲/۴۹ سال بود. میزان تحصیلات ۸۵ نفر (۱۸/۶ درصد) زیر دیپلم، ۱۴۲ نفر (۳۱/۲ درصد) دیپلم، ۴۱ نفر (۹ درصد) فوق دیپلم، ۱۱۵ نفر (۲۵ درصد) لیسانس و ۷۴ نفر (۱۶/۲ درصد) فوق لیسانس و بالاتر بود. در نهایت ۱۴۹ نفر (۳۲/۷ درصد) از شرکت کنندگان خانه دار، ۲۰۱ نفر (۴۴/۱ درصد) کارمند و ۱۰۶ نفر (۲۳/۲ درصد) دارای شغل آزاد بودند. جدول ۱ میانگین، انحراف استاندارد و ضرایب همبستگی بین درستکاری اخلاقی، معنویت، انعطاف‌پذیری شناختی (کنترل‌پذیری، ادراک گزینه‌های مختلف و ادراک توجیه رفتار) و سازگاری زناشویی (رضایت دونفری، همبستگی دونفری، توافق دونفری و ابراز محبت) را نشان می‌دهد.

دوره دوم، شماره سوم

جدول ۱. میانگین، انحراف استاندارد و ضرایب همبستگی بین متغیرهای پژوهش

متغیر	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹
۱. درستکاری اخلاقی	-								
۲. معنویت	۰/۴۰**	-							
۳. انعطاف پذیری	۰/۳۲**	۰/۱۸**	-						
کنترل پذیری									
۴. انعطاف پذیری - ادراک	۰/۴۱**	۰/۲۱**	۰/۶۰**	-					
گزینه‌های مختلف									
۵. انعطاف پذیری - ادراک	۰/۳۶**	۰/۱۹**	۰/۶۲**	۰/۷۱**	-				
توجیه رفتار									
۶. سازگاری زناشویی	۰/۴۵**	۰/۴۰**	۰/۳۶**	۰/۳۸**	۰/۳۳**	-			
رضایت دونفری									
۷. سازگاری زناشویی	۰/۳۶**	۰/۲۵**	۰/۲۲**	۰/۲۹**	۰/۲۶**	۰/۳۷**	-		
همبستگی دونفری									
۸. سازگاری زناشویی	۰/۳۴**	۰/۳۱**	۰/۳۰**	۰/۳۷**	۰/۳۵**	۰/۴۴**	۰/۱۸**	-	
توافق دونفری									
۹. سازگاری زناشویی - ابراز	۰/۲۸**	۰/۳۰**	۰/۱۹**	۰/۳۱**	۰/۲۰**	۰/۳۲**	۰/۳۰**	۰/۴۴**	-
محبت									
میانگین	۵۶/۶۰	۷۵/۰۲	۴۰/۱۹	۲۹/۱۷	۸/۶۲	۳۱/۴۳	۱۶/۰۰	۴۲/۷۹	۷/۶۷
انحراف استاندارد	۱۱/۸۸	۱۳/۳۹	۸/۵۳	۷/۹۶	۲/۰۵	۶/۳۶	۳/۸۸	۱۰/۱۴	۲/۰۴

*p<0.05, **p<0.01

جدول ۱ ضرایب همبستگی بین متغیرهای پژوهش را نشان می‌دهد که بر منظور ارزیابی برقراری/ عدم برقراری مفروضه نرمال بودن توزیع داده‌ها اساس آن جهت همبستگی بین متغیرها منطبق بر انتظار و همسو با تئوری‌های مقادیر کشیدگی و چولگی و به منظور ارزیابی مفروضه همخطی بودن عامل حوزه پژوهش بود. همچنان که جدول ۲ نشان می‌دهد، در این پژوهش به تورم واریانس و ضریب تحمل متغیرهای پیش بین مورد بررسی قرار گرفت.

جدول ۲. بررسی مفروضه‌های نرمال بودن و همخطی بودن

متغیر	چولگی	کشیدگی	ضریب تحمل	تورم واریانس
درستکاری اخلاقی	-۰/۱۵	-۰/۳۸	۰/۷۲	۱/۳۹
معنویت	-۰/۰۷	-۰/۰۴	۰/۸۳	۱/۲۰
انعطاف پذیری - کنترل پذیری	-۰/۱۵	-۰/۰۴	۰/۵۶	۱/۷۸
انعطاف پذیری - ادراک گزینه‌های مختلف	-۰/۱۴	-۰/۲۵	۰/۴۴	۲/۳۰
انعطاف پذیری - ادراک توجیه رفتار	-۰/۱۹	-۰/۰۵	۰/۴۳	۲/۳۲
سازگاری زناشویی - رضایت دونفری	-۰/۰۷	۰/۲۴	-	-
سازگاری زناشویی - همبستگی دونفری	۰/۰۳	-۰/۳۱	-	-
سازگاری زناشویی - توافق دونفری	-۰/۱۲	-۰/۰۱	-	-
سازگاری زناشویی - ابراز محبت	۰/۱۷	-۰/۱۳	-	-

واریانس‌های استاندارد شده خطاها نشان داد که مفروضه همگنی واریانس‌ها نیز در بین داده‌های پژوهش برقرار است.

منطبق بر مدل شکل ۱ در پژوهش حاضر انعطاف پذیری شناختی و سازگاری زناشویی متغیر مکنون بوده و مدل اندازه گیری پژوهش را تشکیل می‌دادند. چنین فرض شده بود که متغیر مکنون انعطاف پذیری شناختی به وسیله سه نشانگر کنترل‌پذیری، ادراک گزینه‌های مختلف و ادراک توجیه رفتار و متغیر مکنون سازگاری زناشویی به وسیله چهار نشانگر رضایت دونفری، همبستگی دونفری، توافق دونفری و ابراز محبت متغیر مکنون سنجیده می‌شود. چگونگی برازش مدل اندازه گیری با داده‌های گردآوری شده با استفاده از روش تحلیل عاملی تاییدی و با به کار گیری نسخه ۲۴ نرم افزار AMOS^۵ و استفاده از روش براورد بیشینه احتمال^۲ (ML) مورد ارزیابی قرار گرفت. جدول ۳ شاخص‌های برازندگی مدل‌های اندازه گیری و ساختاری را نشان می‌دهد.

جدول ۲ نشان می‌دهد که مقادیر کشیدگی و چولگی همه مؤلفه‌ها و متغیرها در محدوده ± 2 قرار دارد، بنابراین مفروضه نرمال بودن توزیع داده‌های تک متغیری برقرار بود. علاوه بر این جدول ۱ نشان می‌دهد که مفروضه همخطی بودن نیز در بین داده‌های پژوهش حاضر برقرار است. زیرا که مقادیر ضریب تحمل متغیرهای پیش بین بزرگتر از ۰/۱ و مقادیر عامل تورم واریانس هر یک از آن‌ها کوچکتر از ۱۰ بود. در این پژوهش به منظور ارزیابی برقراری یا عدم برقراری مفروضه نرمال بودن توزیع چند متغیری، از تحلیل اطلاعات مربوط

به « فاصله مهلبویس^۱ » و استفاده شد. مقادیر چولگی و کشیدگی اطلاعات مربوط به فاصله مهلبویس به ترتیب برابر با ۱/۰۷ و ۰/۷۶ به دست آمد. بدین ترتیب شاخص‌های چولگی و کشیدگی برای فاصله مهلبویس در محدوده ± 2 قرار داشت. بنابراین می‌توان گفت مفروضه نرمال بودن توزیع چند متغیری در بین داده‌ها برقرار بود. در نهایت بررسی نمودار پراکندگی

جدول ۳. شاخص‌های برازش مدل‌های اندازه گیری و ساختاری

شاخص	مدل اندازه گیری اولیه	مدل اندازه گیری اصلاح شده	مدل ساختاری	نقطه برش
مجذور کای ^۳	۵۱/۶۸	۲۵/۵۲	۴۱/۶۲	-
درجه آزادی مدل	۱۳	۱۲	۲۲	-
χ^2/df ^۴	۳/۹۸	۲/۱۳	۱/۸۹	کمتر از ۳
GFI ^۵	۰/۹۷۰	۰/۹۸۴	۰/۹۸۰	۰/۹۰ >
AGFI ^۶	۰/۹۳۶	۰/۹۶۳	۰/۹۵۹	۰/۸۵۰ >
CFI ^۷	۰/۹۶۱	۰/۹۸۶	۰/۹۸۵	۰/۹۰ >
RMSEA ^۸	۰/۰۸۱	۰/۰۵۰	۰/۰۴۴	۰/۰۸ <

براساس آن با ایجاد کوواریانس بین خطاهای دو نشانگر همبستگی دونفری و توافق دونفری مدل اندازه گیری اصلاح و به دنبال اصلاح مدل همچنان که جدول ۳ نشان می‌دهد شاخص‌های برازندگی قابل قبول برای آن حاصل شد.

جدول ۳ نشان می‌دهد که دو شاخص برازندگی χ^2/df و RMSEA حاصل از تحلیل عاملی تاییدی از برازش قابل قبول مدل اندازه گیری با داده‌های گراوری شده حمایت نمی‌کند. به همین دلیل شاخص‌های اصلاح ارزیابی و

^۵ Goodness Fit Index

^۶ Adjusted Goodness Fit Index

^۷ Comparative Fit Index

^۸ Root Mean Square Error of Approximation

^۱ Mahalanobis distance (D)

^۲ Maximum Likelihood

^۳ Chi-Square

^۴ normed chi-square

در مدل اندازه گیری کوچکترین بار عاملی متعلق به نشانگر ادراک گزینه‌های مختلف ($\beta=0/845$) و بزرگترین بار عاملی متعلق به نشانگر همبستگی دونفری ($\beta=0/550$) بود. بدین ترتیب بارهای عاملی همه نشانگرها بالاتر از ۰/۳۲ بوده و بنابراین همه آن‌ها از توان لازم برای اندازه گیری متغیرهای مکنون پژوهش حاضر برخوردار بودند.

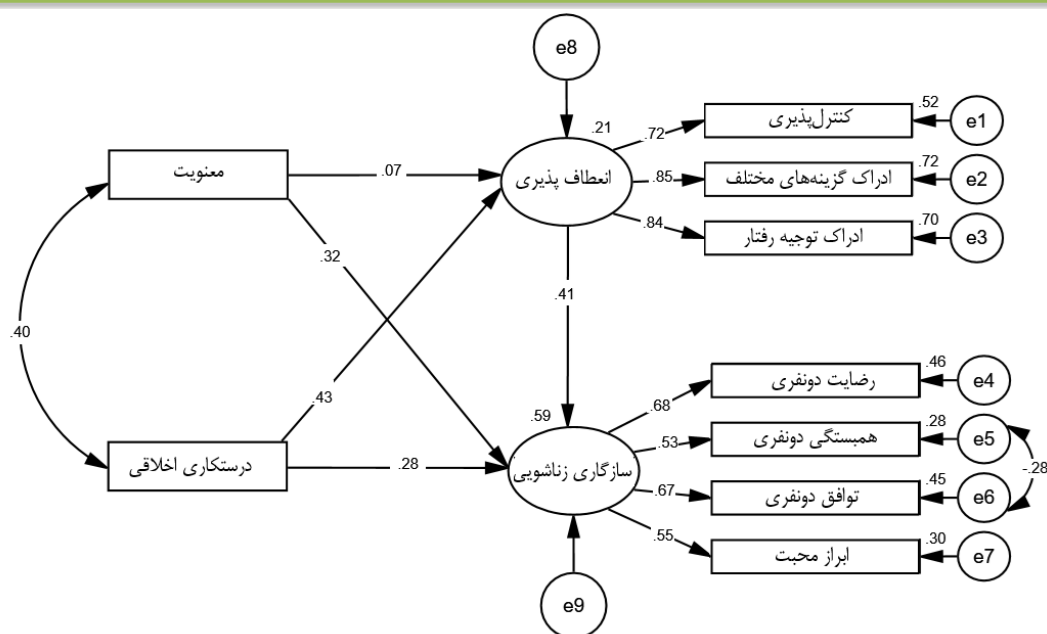
به دنبال ارزیابی چگونگی برازش مدل اندازه گیری، در مرحله دوم شاخص‌های برازندگی مدل ساختاری (شکل ۱) برآورد و ارزیابی شد. در مدل

جدول ۴. ضرایب مسیر کل و مستقیم بین متغیرهای پژوهش در مدل ساختاری

مسیر	b	S.E	β	p
مستقیم				
معنویت $\leftarrow$ انعطاف پذیری شناختی	۰/۰۳۲	۰/۰۲۶	۰/۰۷۰	۰/۲۰۸
درستکاری اخلاقی $\leftarrow$ انعطاف پذیری شناختی	۰/۰۷۶	۰/۰۲۷	۰/۴۲۵	۰/۰۰۱
انعطاف پذیری شناختی $\leftarrow$ سازگاری زناشویی	۰/۲۸۷	۰/۰۵۰	۰/۴۰۹	۰/۰۰۱
معنویت $\leftarrow$ سازگاری زناشویی	۰/۱۰۳	۰/۰۱۸	۰/۳۱۲	۰/۰۰۱
درستکاری اخلاقی $\leftarrow$ سازگاری زناشویی	۰/۰۸۲	۰/۰۱۸	۰/۲۸۳	۰/۰۰۱
غیرمستقیم				
معنویت $\leftarrow$ سازگاری زناشویی	۰/۰۰۹	۰/۰۰۸	۰/۰۲۹	۰/۲۱۲
درستکاری اخلاقی $\leftarrow$ سازگاری زناشویی	۰/۰۵۰	۰/۰۱۱	۰/۱۷۴	۰/۰۰۱
کل				
معنویت $\leftarrow$ سازگاری زناشویی	۰/۱۱۲	۰/۰۱۹	۰/۳۴۸	۰/۰۰۱
درستکاری اخلاقی $\leftarrow$ سازگاری زناشویی	۰/۱۳۲	۰/۰۲۱	۰/۴۵۷	۰/۰۰۱

جدول ۴ نشان می‌دهد که ضرایب مسیر کل بین معنویت ($P=0/001$) و درستکاری اخلاقی و سازگاری زناشویی ($\beta=0/179$, $P=0/001$) مثبت و معنادار بود. با توجه به مطالب فوق چنین نتیجه گیری شد که انعطاف پذیری شناختی رابطه بین درستکاری اخلاقی و سازگاری زناشویی را در زنان متأهل به صورت مثبت و معنادار میانجیگری نمی‌کند. در ادامه شکل ۱ پارامترهای استاندارد در مدل ساختاری پژوهش را نشان می‌دهد.

جدول ۴ نشان می‌دهد که ضرایب مسیر کل بین معنویت ($P=0/001$) و درستکاری اخلاقی ($\beta=0/348$, $P=0/001$) و درستکاری اخلاقی ($\beta=0/457$, $P=0/001$) با سازگاری زناشویی مثبت و معنادار است. همچنین ضریب مسیر بین انعطاف پذیری شناختی با سازگاری زناشویی مثبت و معنادار بود ($\beta=0/409$, $P=0/001$). منطبق بر نتایج جدول ۴ بر خلاف معنویت ضریب مسیر غیرمستقیم بین

شکل ۱. پارامترهای استاندارد در مدل ساختاری پژوهش

گزارش نشد. در مجموع این سه متغیر توانستند حدود ۵۹ درصد از واریانس سازگاری زناشویی را در زنان متأهل تبیین کنند، که نشان‌دهنده قدرت تبیینی مناسب مدل پیشنهادی است.

یافته‌های این مطالعه با نتایج بسیاری از تحقیقات پیشین هم‌راستا و همسو می‌باشد. به‌طور خاص، تأثیر مثبت معنویت بر سازگاری زناشویی، با

پژوهش‌های (Aman et al., 2019) و (Mahdavian & Shahinvar, 2023)

مطابقت دارد. این مطالعات نشان داده‌اند که تعهدات مذهبی و درونی‌سازی ارزش‌های معنوی، می‌تواند به افزایش رضایت زناشویی و کاهش درگیری‌ها کمک کند. همچنین مطالعه (Pandya, 2022) نشان داد که کاربرد مؤلفه‌های معنوی از طریق مداخلات مبتنی بر مشاوره معنوی، منجر به بهبود رضایت و ثبات زناشویی حتی در ازدواج‌های دیر هنگام می‌شود. معنویت در نقش یک نیروی آرام‌کننده در روابط زوجین ظاهر می‌شود و به‌ویژه در هنگام مواجهه با تعارضات، احساس انسجام و کنترل را افزایش می‌دهد.

شکل فوق نشان می‌دهد که مجموع مجذور همبستگی‌های چندگانه (R^2) برای سازگاری زناشویی برابر با ۰/۵۹ به بدست آمده است، این موضوع بیانگر آن است که معنویت، درستکاری اخلاقی و انعطاف پذیری شناختی در مجموع ۵۹ درصد از واریانس سازگاری زناشویی را در زنان متأهل تبیین می‌کند.

بحث و نتیجه‌گیری

یافته‌های پژوهش حاضر نشان داد که معنویت، درستکاری اخلاقی و انعطاف‌پذیری شناختی، هریک به‌صورت مستقیم و یا غیرمستقیم، نقش معناداری در پیش‌بینی سازگاری زناشویی در زنان متأهل دارند. بر اساس نتایج مدل معادلات ساختاری، اثر مستقیم معنویت و درستکاری اخلاقی بر سازگاری زناشویی مثبت و معنادار بود و انعطاف‌پذیری شناختی نیز به‌صورت مستقیم با سازگاری زناشویی رابطه مثبت و معناداری داشت. همچنین اثر غیرمستقیم درستکاری اخلاقی از طریق میانجی‌گری انعطاف‌پذیری شناختی نیز معنادار بود، اما اثر غیرمستقیم معنویت از طریق همین متغیر، معنادار

در خصوص درستکاری اخلاقی نیز یافته‌های پژوهش حاضر با نتایج مطالعات (Ghaderi et al., 2021) و (Behboodi et al., 2020) همخوانی دارد که نشان داده‌اند بنیان‌های اخلاقی مانند صداقت، احترام به حقوق دیگران، و اجتناب از ظلم و ناراستی، در پیش‌بینی سطح بالاتری از همزیستی و رضایت زناشویی نقش دارند. درواقع، درستکاری اخلاقی می‌تواند به‌عنوان یک مکانیسم خودتنظیمی عمل کند و موجب کاهش پاسخ‌های هیجانی منفی، افزایش شفافیت ارتباطی و تحکیم اعتماد متقابل شود. این یافته‌ها با چارچوب نظری درمان هیجان‌محور زوجین که توسط (Johnson, 2014) ارائه شده، همخوانی دارد؛ زیرا نشان می‌دهد که روابط زوجین زمانی کیفیت بالاتری می‌یابد که عناصر اخلاقی مانند همدلی، راستگویی و پذیرش، در تعاملات زناشویی حضور فعال داشته باشند.

از دیگر یافته‌های کلیدی پژوهش حاضر، نقش مستقیم و معنادار انعطاف‌پذیری شناختی در افزایش سازگاری زناشویی بود. این نتیجه، همسو با پژوهش‌های (Shahabi et al., 2020) و (Shareh & Eshaghi Sani, 2019) است که بیان داشتند توانایی شناختی برای بازبینی افکار، درک موقعیت‌های پیچیده از دیدگاه‌های مختلف، و تولید راهکارهای جایگزین، از مهم‌ترین مهارت‌هایی است که رضایت و دوام روابط زوجین را افزایش می‌دهد. در واقع، زوجینی که از سطح بالاتری از انعطاف‌پذیری شناختی برخوردارند، بهتر می‌توانند در موقعیت‌های بحرانی به راه‌حل‌های سازنده دست یابند، تعارضات را مدیریت کنند و احساس تعلق و صمیمیت بیشتری را تجربه نمایند. نتایج مطالعه (Okur et al., 2025) نیز تأیید می‌کند که انعطاف‌پذیری شناختی به‌عنوان متغیر واسطه‌ای، ارتباطات خانوادگی و میزان شادی زوجین را پیش‌بینی می‌کند.

در مورد نقش میانجی‌گری انعطاف‌پذیری شناختی، یافته‌های پژوهش حاضر نشان داد که این متغیر توانست اثر میانجی بین درستکاری اخلاقی و

سازگاری زناشویی را به‌طور معناداری ایفا کند، اما این نقش در مورد معنویت مشاهده نشد. این یافته می‌تواند بیانگر آن باشد که اثرگذاری معنویت بیشتر به‌صورت مستقیم و از طریق سازوکارهایی مانند همدلی، اعتماد، و تعهد اخلاقی در زندگی زناشویی اعمال می‌شود، در حالی که درستکاری اخلاقی به‌صورت غیرمستقیم از طریق تقویت ظرفیت‌های شناختی و تعدیل سبک‌های فکری زوجین، موجب بهبود تعاملات زناشویی می‌شود. این موضوع با مدل‌های شناختی-اجتماعی که تأکید دارند عوامل شخصیتی از طریق فیلترهای شناختی مانند انعطاف‌پذیری بر رفتار تأثیر می‌گذارند، سازگاری دارد (O'Rourke, 2005).

از طرفی، یافته‌ها با مطالعاتی چون (Priyadharshini & Gopalan, 2019) و (Mirghafourvand et al., 2019) همخوانی دارد که تأکید می‌کنند تعامل بین مؤلفه‌های معنوی، شناختی و هیجانی، کلید دستیابی به ثبات زناشویی و کاهش خطر طلاق است. در واقع، زمانی که فرد هم از نظر اخلاقی در سطح مطلوبی باشد، هم از درون احساس معنا و هدف کند و هم توانایی انطباق ذهنی با شرایط سخت را داشته باشد، احتمال بروز رفتارهای تعارض‌زا و فاصله‌گیرانه در روابط زوجی کاهش یافته و به‌جای آن صمیمیت، پذیرش، و تفاهم جایگزین می‌شود. همچنین پژوهش (Chahrevardi et al., 2018) نشان داد که حمایت اجتماعی و هوش معنوی از پیش‌بینی‌کننده‌های مثبت سازگاری زناشویی هستند و بر نقش عوامل درونی در تنظیم روابط میان‌فردی تأکید داشت.

در نهایت، داده‌های این پژوهش گویای آن است که نه تنها هر یک از متغیرهای معنویت، درستکاری اخلاقی و انعطاف‌پذیری شناختی دارای تأثیرات مستقل بر سازگاری زناشویی هستند، بلکه ترکیب این سه مؤلفه نیز می‌تواند الگویی یکپارچه برای تحلیل پویایی‌های زناشویی ارائه دهد. این موضوع به‌ویژه در شرایط فرهنگی‌ای مانند جامعه ایران که خانواده و ازدواج

از جایگاه بالایی برخوردارند و مؤلفه‌های اخلاقی و معنوی از عوامل مهم اجتماعی محسوب می‌شوند، حائز اهمیت است (Basharat et al., 2020; Hosseini Abadi & Barzegar, 2017). بنابراین، یافته‌های این پژوهش می‌تواند برای روان‌شناسان، مشاوران خانواده، و سیاست‌گذاران اجتماعی در طراحی مداخلات درمانی و آموزشی در حوزه ازدواج و خانواده، راهگشا و اثربخش باشد.

پژوهش حاضر با وجود نقاط قوت خود، با برخی محدودیت‌ها مواجه بوده است. نخست آنکه جامعه آماری پژوهش تنها شامل زنان متأهل دانشجوی ساکن شهر تهران بوده که این موضوع تعمیم‌پذیری نتایج به سایر اقشار و مردان را محدود می‌سازد. همچنین، ماهیت خودگزارشی ابزارهای پژوهش می‌تواند منجر به سوگیری پاسخ‌ها شود، چراکه شرکت‌کنندگان ممکن است اطلاعات خود را با گرایش به مطلوبیت اجتماعی ارائه کرده باشند. علاوه بر این، ماهیت همبستگی مطالعه، امکان استنباط روابط علی را محدود می‌سازد و بررسی‌های طولی می‌تواند تصویر دقیق‌تری از روابط میان متغیرها ارائه دهد. بر اساس یافته‌ها و محدودیت‌های موجود، پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های آتی از روش‌های ترکیبی و کیفی نیز بهره گرفته شود تا به درک عمیق‌تری از تجربیات زوجین در تعامل با متغیرهای معنوی، اخلاقی و شناختی دست یابیم. همچنین توصیه می‌شود که این مدل مفهومی در جوامع دیگر، با فرهنگ‌های متفاوت، و همچنین در میان زوجین مرد مورد آزمون قرار گیرد تا میزان تعمیم‌پذیری آن سنجیده شود. علاوه بر این، بررسی تأثیر عوامل میانجی یا تعدیل‌گر دیگر مانند دلبستگی، صمیمیت هیجانی یا تعهد زوجی می‌تواند به بسط مدل کمک کند.

با توجه به نتایج پژوهش، پیشنهاد می‌شود که برنامه‌های آموزشی و کارگاه‌های مهارت‌آموزی برای زوجین به‌ویژه پیش از ازدواج یا در سال‌های ابتدایی زندگی مشترک، شامل محورهایی مانند پرورش معنویت، آموزش

اصول اخلاقی، و تقویت مهارت‌های شناختی مانند انعطاف‌پذیری ذهنی طراحی و اجرا گردد. همچنین مشاوران خانواده می‌توانند با شناسایی سطوح این متغیرها در مراجعین، مداخلاتی مبتنی بر اصلاح باورهای ناکارآمد، ارتقاء نگرش معنوی و تقویت خودتنظیمی اخلاقی ارائه دهند. استفاده از این مدل در تدوین پروتکل‌های مشاوره زوجی می‌تواند به افزایش رضایت و پایداری در زندگی زناشویی کمک شایانی نماید.

تعارض منافع

در انجام مطالعه حاضر، هیچ‌گونه تضاد منافی وجود ندارد.

حمایت مالی

این پژوهش حامی مالی نداشته است.

موازین اخلاقی

در انجام این پژوهش تمامی موازین و اصول اخلاقی رعایت گردیده است.

مشارکت نویسندگان

در نگارش این مقاله تمامی نویسندگان نقش یکسانی ایفا کردند.

تشکر و قدردانی

از تمامی کسانی که در طی مراحل این پژوهش یاری رساندند تشکر و قدردانی می‌گردد.

References

- Abasi, M., Dehghani, M., & Mohazeri, M. A. (2010). Examining Changes in Marital Satisfaction and Its Dimensions Over the Family Life Cycle. *Family Research Trend Analysis*, 6, 21. https://jfr.sbu.ac.ir/article_97024.html
- Ahmad, K., Marzabadi, E., & Nabi Pour Ashrafi, F. (2010). Examining the Status of Marriage and Marital Adjustment among the Personnel of the Medical Corps of the IRGC.

- Johnson, S. M. (2014). *Emotionally Focused Couple Therapy: A Step-by-Step Guide to Healing Emotional Injuries* TRANSLATOR - Hosseini Beita. Tehran: Jungle Publishing. <https://psycnet.apa.org/record/2015-25194-004>
- Mahdavian, A., & Shahinvar, Z. (2023). Predicting Marital Adjustment Based on Spirituality and Narcissism Components in Couples Residing in Tehran. *Journal of Research in Religion and Health*, 9(1), 123-133. <https://journals.sbm.ac.ir/jrrh/article/view/34204>
- Mirghafourvand, M., Farshbaf-Khalili, A., & Ghanbari-Homayi, S. (2019). Marital Adjustment and Its Relationship with Religious Orientations Among Iranian Infertile and Fertile Women: A Cross-Sectional Study. *Journal of religion and health*, 58(3), 965-976. <https://doi.org/10.1007/s10943-018-0566-6>
- Naimati, Z., & Nasrollahi, B. (2018). Predicting Marital Adjustment Based on Moral Development. *Journal of Women and Family Studies*, 11(3), 155-165. https://jwsf.tabriz.iau.ir/article_665432.html
- O'Rourke, N. (2005). Personality, cognitive adaptation, and marital satisfaction as predictors of well-being among older married adults. *Canadian Journal on Aging*, 24(3), 211-224. <https://doi.org/10.1353/cja.2005.0081>
- Okur, S., Ümmet, D., Satıcı, S. A., & Kütük, H. (2025). Relations among family communication, cognitive flexibility, and happiness in Turkish adults: A longitudinal mediation model. *Current Psychology*, 1-11. <https://doi.org/10.1007/s12144-024-07224-6>
- Onabamiro, A. A., Owoyele, J. W., & Elijah, A. O. (2017). Three-factor Predictors of Marital Adjustment among Couples in Abeokuta Metropolis, Ogun State, Nigeria. (Not provided). https://cpr.mazums.ac.ir/browse.php?a_id=103&sid=1&slc_lang=en&html=1
- Pandya, S. P. (2022). In 50s and married for the first time: Examining the effectiveness of spirituality app and relationship counseling app in improving marital satisfaction and dyadic adjustment of very late first-marriage couples. *Marriage & Family Review*, 58(5), 413-443. <https://doi.org/10.1080/01494929.2021.2015047>
- Parameswari, J. (2016). Influence of emotional intelligence on marital adjustment of working and non-working married women. *International Journal of Multidisciplinary Approach and Studies*, 3(1), 136-142. <https://scholar.google.ca/citations?user=45Njb5oAAAAJ&hl=vi>
- Priyadharshini, S., & Gopalan, R. T. (2019). Marital Adjustment, Love, Personal Intimacy, Personality, Dyadic Coping and Spirituality on Marital Stability. *Asian Journal of Advanced Research and Reports*, 7(4), 1-16. <https://doi.org/10.9734/ajarr/2019/v7i430186>
- Rasouli, R., & Soltani Gerd Faramarz, S. (2012). Comparison and Examination of the Relationship Between Religious Orientation and Adherence to Religious Beliefs with Marital Adjustment in Seminary Students and Undergraduates. *Family Research Quarterly*, 8(32), 427-439. https://jfr.sbu.ac.ir/article_96168.html
- Sadeghi, A., Mohibi, S., & Shah Siah, M. (2015). Examining the Relationship and Comparison of Religious Orientation with Marital Satisfaction and Adjustment in Couples in Qom City. *Islamic Research Journal of Women and Family*, 2(3), 101-114. <https://ensani.ir/fa/article/355035/>
- Scientific Research Journal of Women, 7, 141-152. <https://www.sid.ir/paper/61868/fa>
- Aman, J., Abbas, J., Nurunnabi, M., & Bano, S. (2019). The Relationship of Religiosity and Marital Satisfaction: The Role of Religious Commitment and Practices on Marital Satisfaction Among Pakistani Respondents. *Behavioral Sciences*, 9(3), 30. <https://doi.org/10.3390/bs9030030>
- Basharat, M. A., Anahita, & Tashak, R. S. M. R. (2006). Determining Marital Satisfaction and Mental Health Based on Coping Styles. *Contemporary psychology*, 1(1). <https://ensani.ir/fa/article/25794/>
- Basharat, M. A., Khawasi, R., Hamidi, K., & Rajayi, M. (2020). Predicting Couples' Adjustment Based on Spiritual/Religious Perfectionism and Spiritual Health. *Family Psychology*, 6(2), 13-14. <https://doi.org/10.29252/ijfp.6.2.3>
- Bedir Akpınarlı, B., & Eryücel, S. (2024). Marital Adjustment, Spiritual Well-Being, and Locus of Control in Married Couples. *Religions*, 15(11), 1376. <https://doi.org/10.3390/rel15111376>
- Behboodi, M., Rostami, R., & Jangoo, E. (2020). Determining the Role of Ethical Foundations and Tolerance of Frustration in Predicting Marital Adjustment of Married Women. *Ruyesh Psychology*, 9(10), 26-17. <https://frooyesh.ir/article-1-2224-fa.html>
- Bruno, S. (2009). Does marriage make people happy, or do happy people get married? *The Journal of Socio-Economics*, 35(3), 26-367. [https://www.scirp.org/\(S\(ny23rubfvg45z345vbrepxrl\)\)/reference/referencespapers?referenceid=779824](https://www.scirp.org/(S(ny23rubfvg45z345vbrepxrl))/reference/referencespapers?referenceid=779824)
- Chahrevaridi, M., Hojatkhah, S. M., Parvaneh, E., Naderi, Q., Hisarsarkhi, R., & Parvaneh, A. (2018). Predicting Marital Adjustment Based on Spiritual Intelligence and Social Support in Couples. *Ruyesh Psychology*, 7(7), 63-78. https://frooyesh.ir/browse.php?a_id=553&sid=1&slc_lang=f a
- Ghaderi, F., Banki Pourfard, A. H., & Fatehizadeh, M. A.-S. (2021). *Understanding the Experience of Marriages Based on (Two Criteria of Religiosity and Ethics): A Phenomenological Study of Student Marriages at Universities in Isfahan Province from 2011 to 2017* Master's Thesis, University of Isfahan, Faculty of Ahl al-Bayt (AS)].
- Greenberg, L., & Goldman, R. (2017). *Emotionally Focused Couple Therapy TRANSLATOR - Ramazani, Mohammad Arash, et al.* Tehran: Virayesh Publishing. <https://www.amazon.com/Emotion-Focused-Couples-Therapy-Dynamics-Emotion/dp/143380316X>
- Hage, S. M. (2006). A Closer look at the role of spirituality in psychology training programs. *Journal of Professional Psychology: Research and Practice*, 37, 303-310. <https://doi.org/10.1037/0735-7028.37.3.303>
- Hosseini Abadi, M., & Barzegar, M. (2017). *The Mediating Role of Spirituality in the Relationship Between Communication Beliefs, Adjustment, and Marital Satisfaction of Married Students at Marvdasht Unit* Master's Thesis, Islamic Azad University, Marvdasht Branch, Faculty of Educational Sciences and Psychology].
- Jalil, T., & Muazzam, A. (2013). Emotional intelligence as a predictor of marital adjustment to infertility. *International Journal of Research Studies in Psychology*, 2(3). <https://doi.org/10.5861/ijrsp.2013.237>

- Sadeghi, M., Fatehizadeh, M., Ahmadi, A., Bahrami, F., & Etemadi, O. (2014). Developing a model of healthy family based on an explorative mixed method research. *Journal of Family Psychology*, 1(1), 29-40. https://www.ijfpjournal.ir/article_245490.html
- Salimi, H., Najarpourian, S., Mohammadi, K., & Firuzjaji, A. A. (2016). Predicting Marital Adjustment Based on Decision Making and Problem Solving, Family Cohesion, Coping Strategies, Communication Skills, and Religious Beliefs (Family Process Factors). *Ruyesh Psychology*, 5(14). <https://frooyesh.ir/article-1-195-fa.html>
- Schramm, D. G., Marshall, J. P., Harris, V. W., & Lee, T. R. (2012). Religiosity, homogamy, and marital adjustment: An examination of newlyweds in first marriages and remarriages. *Journal of Family Issues*, 33(2), 246-268. <https://doi.org/10.1177/0192513X11420370>
- Shahabi, B., Shahabi, R., & Foroozandeh, E. (2020). Analysis of the self-compassion and cognitive flexibility with marital compatibility in parents of children with autism spectrum disorder. *International Journal of Developmental Disabilities*, 66(4), 282-288. <https://doi.org/10.1080/20473869.2019.1573000>
- Shareh, H., & Eshaghi Sani, M. (2019). Predictive Role of Morningness-Eveningness Personality, Cognitive Flexibility and Cognitive Emotion Regulation in Marital Satisfaction in Middle-Aged Women. *Iranian Journal of Psychiatry and Clinical Psychology*, 24(4), 384-399. <https://doi.org/10.32598/ijpcp.24.4.384>
- Tahmasebi, S., Tahmasebi, F., Maleki, B., & Rezayi Aval, M. (2016). The relationship between personality types (introvert-extrovert) and perfectionism with marital satisfaction in women employees of Shiraz welfare organization. *International Journal of Humanities and Cultural Studies*.
- Wondimu, S., & Zeleke, S. (2024). The Effects of Religiosity, Forgiveness, and Emotion. (Not provided). https://www.sav.sk/?lang=en&doc=ins-org-ins&institute_no=31&action=publications&year=acreditation
- Yeganeh, T., & Shaikhmahmoodi, H. (2013). Role of religious orientation in predicting marital adjustment and psychological well-being. *Sociology Mind*, 3(02), 131. <https://doi.org/10.4236/sm.2013.32020>